

HAGANAH, FÖRSVARET

Den militära process som pågick i Palestinas judiska områden under de första månaderna av 1948 var på samma gång fascinerande och bitter, buren av entusiasm och offervilja men hämmad av besvikelser och tvång: en nations massiva aktivitet inför krigshot, uppmarschen av dess vapenföra kadrer kring en organiserad kärna, förnimmelsen av en komplicerad apparat som trädde i funktion, den bekanta atmosfären av vaksamhet och fara; allt detta men också något annat som på ett grundläggande sätt framhävde särarten hos Palestina och dess krig, dess undantagsställning och dess sinneskris.

Nationen var ännu ingen nation och hade ingen rätt att uppträda som nation. Men motståndaren var fullt verklig, han fanns redan inom Palestinas gränser med svärd och brand, och utanför gränserna pågick en uppmarsch av reguljära och välbeväpnade styrkor under otvetydliga paroller om en kommande offensiv som brutalt skulle krossa nationen och slå dess förhoppningar till marken. Kriget krävde redan varje dag sin blodtribut av nationens ungdom, men dess armé var ännu ingen armé och förbjuden att uppträda som armé, försvaret var

illegalt, konspirerat, uppmarschen hemlig, beväpningen utan licens. Armén hade inga fanor, uniformer eller parader, dess namn ropades inte ut från patriotiska plakat utan uttalades lågmält med en blick över axeln, som namnet på en underjordisk motståndsrörelse eller en hemlig orden.

Nationen hade inga offentliga mobiliseringsbyråer, inga skattefonder och inga rullor, utan måste fortfarande gömma sin aktivitet och basera sig på samhällets och utlandets solidaritet och den enskilde medborgarens disciplin och plikt känsla för att skapa sin armé som utgjorde nationens enda bro till framtiden numera, sedan hoppet om en fredlig lösning hade sparkats in i ett hörn och höll på att dö. Med den omedelbara faran för dörren måste denna armé fortfarande utkämpa en halvkamp, stjäla sig till sina framgångar som en tjuv om natten och existera på trots; detta var besvikelser. Det fascinerande var att armén också under sådana förhållanden, okända för varje annan nation som förbereder sig att möta ett krig, dock förmådde upprätthålla en trygghetsfront längs alla gränser och slå igen med växande styrka.

Det allvarliga provet förestod ännu för detta försvar och det gällde att använda tiden väl. Det planerade arabiska angreppet, om vars "spontanitet" så många försäkringar hade kommit från de arabiska ledarna, behövde tid för att förberedas moraliskt och militärt; något storangrepp från arabstaterna var knappast att vänta så länge mandatet bestod, på denna punkt hade Cadogan indirekt rätt när han sade att mandatregeringen "försva-

rade" gränserna mot anfall: Englands inflytande på arabstaterna var tillräckligt stort för att undanröja ett läge, som kunde tvinga de brittiska truperna att engagera sig till judarnas förmån. Den kritiska tidpunkten skulle inträda först den 15 maj när arabernas uppmarsch var klar, när mandatregeringens ansvar upphörde, när Haganah bokstavligen på en natt skulle stiga fram ur sin illegalitet för att axla det reguljära försvarets hela börda. Intill denna dag skulle inga militära judiska formationer tillåtas utom den regeringskontrollerade polisen, ingen hamn skulle friläggas genom vilken judarna kunde anskaffa förstärkningar av folk och moderna vapen som kvalitativt kunde mäta sig med arabernas beväpning, ingen judisk milis få skapas. Kring denna tidpunkt koncentrerades också debatten inom de judiska kretsarna, den 15 maj hade en ödesmättad klang; det gällde sannerligen att inte försitta tiden.

Vid mitten av februari började Yischuv, samhället, mobilisera nio judiska årsklasser till det nationella försvaret, av dem samtliga män mellan 17 och 25 år till heltidstjänst, klasserna från 25 år till 35 endast partiellt, med individuella lättnader för familjeförsörjare; samtidigt inleddes en registrering av alla judiska f. d. officerare och underofficerare med erfarenhet från aktiv tjänst: samhället ställdes på krigsfot.

Under de föregående månaderna hade 72 procent av den judiska ungdomen frivilligt hörsammat appellen om registrering till försvaret, en upplutning som skedde utan personliga kallelser och

utan att den judiska ledningen kunde ställa makt bakom orden; av de resterande 28 procenten beräknades åtskilliga tillhöra de extremistiska grupperna som hittills fasthöll vid sitt oberoende och vägrade att ställa sig under Haganahs kommando. Efter den 15 februari stegrades Yischuvs tryck. Unga män och flickor med vita armbindlar uppenbarade sig på biograferna där de avbröt föreläsningen för att meddela allmänheten att värnpliktigt folk hädanefter skulle vara tvungna att på begäran av legitimerade kontrollörer uppvisa intyg på att de hade registrerat sig; repressalier kunde väntas mot vapenvägrare. Vilka repressalier? Det ryktades att arbetsgivare kunde begära registreringskvitto av sina anställda och straffa grundlös undanhållning med avsked, att ungdomsklubbarna skulle besvara vapenvägran med bojkott och prickning, och att de skyldiga senare, när den judiska staten hade inträtt i sina funktioner, skulle utsättas för legal bestraffning. Extremisterna vacklade.

Meddelandena om mobiliseringen hade offentliggjorts av de hebreiska tidningarna karaktäristiskt med små notiser, begravda långt bak i spalterna under rutinnyheter av vilka den närmaste omtalade att Jerusalem skulle erhålla mera fotogen och att belägringen fortsatte kring Gamla stadens judekvarter som åter hotades av hunger. Som meddelare om mobiliseringen stod inte officiellt försvarets organ utan "nationella folkräkningsbyrån" och inga adresser var angivna i notisen, endast "registrering" av nämnda årsklasser och "full time service".

Notiserna hade överlämnats till pressen den 15 februari, den dag som av det arabiska nervkrigets språkrör hade angivits som "D-dagen" för en första samlad anstormning mot judiska områden. Haganahs underrättelsetjänst hade inte rapporterat några arabiska koncentrationer av sådan omfattning, men större anlopp mot de ömtåliga trafiklederna var möjliga, och pansarbussarna var denna dag mot vanligheten knappt besatta. Den 15 februari förflöt emellertid relativt lugnt och aktiviteten på fronterna överskred inte rutingränsen: ett arabiskt angrepp mot Tel Avivs försvar vid förstaden Abu Kebir och plötslig skottlossning av arablegionärer bland kvarteren i Haifas centrum där sex judar dödades och många sårades av skotten. Den mest omfattande och strategiskt riktade aktionen denna dag utfördes av Haganah i norra Galileen, där fem gränbroar sprängdes för att spärra organiserad inmarsch av syriska eller irakiska styrkor.

Från Lake Success gav världssopinionen fortfarande inga tecken på aktivt intresse. Uppmärksamheten var riktad på Palestina, men säkerhetsrådet avvaktade; någon rapport om säkerhetstillståndet hade ännu inte inkommit och några instruktioner kunde följaktligen inte ges. På Amerikas vägnar hade utrikesminister Marshall förklarat att hans regering inte hade mottagit några informationer som kunde ge stöd åt antagandet att Englands fortgående vapenleveranser till arabstaterna äventyrade Palestinas delning och att hittills enligt Förenta nationernas stadga inget öppet hot mot fred och säkerhet förelåg; rykten började allt eftertryck-

ligare antyda en förestående omsvängning av den amerikanska politiken mot delningsbeslutet.

Under tiden fortsatte arabiska gerillastyrkor att strömma över Palestinas gränser från de syriska träningslägren för att inta positioner inom Fawsi el Kawukjis triangulära basområde som riktade spetsarna mot Palestinas trafikådror; närvaron av främmande arméofficerare hade konstaterats senast två dagar före nervkrigets "D-dag", när en syrisk kapten med tio syriska soldater greps av engelsmännen efter en väpnad sammanstötning mellan armén och arabiska band, som i norra Galileen angrep judiska kolonier och vägar. Skaror av arabiska rekryter från grannländerna och camouflerade arabiska trupper fortsatte att anlända till transitlägren längs gränsen och de palestinska araberna manglades som förut med propaganda om det heliga kriget och löften om lättköpta segrar. Den arabiska pressen hade fått direktiv att undertrycka arabernas förluster och haussa upp de judiska.

Den mobiliserade judiska ungdomen samlades på nationella folkräkningsbyråns lokaler, sjöng, läkarundersöktes, sändes till träningslägren, övade vapentjänst och fälttaktik, sjöng, rev sönder skjortorna på taggtråden, sprang, klättrade, slogs och sjöng, utrustades med gamla armégevär, hemgjorda Stenguns och handgranater, lastades på truckar och åkte sjungande till kolonierna och fältpostererna för att bygga en försvarsvall mot kriget.

Den judiska försörjningstjänsten meddelade att

nya skeppningar av spannmål var på väg till Palestina eller lastades i exporthamnarna och att dessa kvantiteter med redan befintliga lager skulle garantera brödet för tre månader framåt; sockerförråd för fem månader lades upp, order på smör och ost för sex månader hade placerats och andra förnödenheter hade tryggats; det fanns ingen grund för antagandet att viktiga livsmedelsreserver skulle vara uttömda före mandatets utgång och endast transportsvårigheter kunde vålla lokala brister; allt flera pansrade fordon lämnade verkstäderna för att förstärka trafikmaskinen och fylla luckorna efter de vagnar som låg utbrända längs vägarna.

Yischuv Me'urgan, det organiserade samhället, spände sina krafter för det kommande provet.

*

Under dessa veckor hade sammanstötningarna mellan judiska och arabiska grupper framför Tel Aviv blivit allt vanligare och allt häftigare; en kväll gick sällan utan timslånga elddueller som hördes vida omkring och väckte känslor av oro och anspänning. Stridernas tyngdpunkt var några förstadssamhällen öster om staden, där ett djupt nät av arabiska och judiska poster vakade över den stora korsvägen mellan de stridande zonerna: den arabiska vägen från Jaffa mot öster och den judiska från Tel Aviv mot de sydliga odlingsbaserna.

Den fasta fronten mellan Jaffa och Tel Aviv löpte längs ett smalt bälte av övergivna gator mellan de båda städerna ungefär där den judiska bosättningen slutade, längs en egendomsgräns som

delvis låg innanför den arabiska stadsgränsen; denna front hade kristalliserat sig redan under konflikten första dagar som en skyddslinje mot Jaffas aggressiva hopar, mot det gatans proletariat som under detta skede med revolverar och knivar skötte om upptakten till striderna på samma sätt som småpojkar öppnar ett byslagsmål, och som sedan hade efterträtts av organiserade utsocknes krigare med långt allvarligare beväpning och mål.

De bebodda kvarteren längs stadsfronten trängde sig tätt inpå eldlinjens befästa och bevakade kvarter, och denna kontrast verkade ögonblicklig och bisarr: en kvinna i blommig bomullsklänning som kokade mat över en primus och några steg bort en karl med gevär bakom en stenmur. Man levde bokstavligen med kriget om hörnet, skyddad av några murar, på läsidan av kriget och bara ett stenkast ifrån det.

Husen längs fronten påminde på ett underligt sätt om ett miniatyr-Stalingrad där kampen fördes från utrymda våningar, som ännu bar svaga spår efter sina invånare, från balkongerna och från de flata taken. De tvärgator som löpte från fronten var ofta under eld och förbindelsegångar till skytte-linjen hade brutits rakt genom väggarna, genom staketen och över små köksträdgårdar där grönsakerna ännu inte hade bärgats och där förrådskarlar med ammunition och proviant trampade bland morötter och persilja. Avståndet mellan fronterna var genomsnittligt bara ett kvarter eller mindre, på några avsnitt bara en övergiven gata med fullständigt döda fasader. En nötande frontrutin hade

redan utbildats bakom dessa värn från vilka Hagahs folk dygnet runt bevakade husen och gränderna framför sig. Jalusierna var nerfällda, och en dämpad dager trängde in genom fönstren och genom skottgluggarna som smalnade trattformigt och lämnade bara ett handstort hål öppet åt gatan. Inne i rummet, där ännu helt nyligen människor hade bott, var halvmörkt och tomt, trasiga fattigtapeter hängde från väggen, en trästege ledde upp genom ett hål i taket till posten i våningen ovanför, en trasig säng med gråa filter stod vid väggen, golvet var täckt av kalkflagor; det luktade källarfukt och vapen.

Vid ytterdörren, ute i solskenet, vaggade en liten sionistisk flagga från en käpp, instucken i en spricka i väggen. Det skulle dröja månader ännu innan denna flagga blev en erkänd symbol för en nation; men nationen var redan i krig.

Genom skottgluggen skymtade några låga arabiska hus med överbyggnader av trä och en sträckning av en trång gata. Inte ett liv var synligt inom blickfältet, inte ens en katt på taken; en trasig gardin vaggade från ett öppet fönster, men innanför gardinen var ingenting. Enstaka skott smällde iskande inte långt borta. Från andra poster i grannhusen bevakade andra ögon samma område och angränsande avsnitt så att vinklarna täckte varandra och omspände hela frontzonen som ett nät.

Över trätaken helt nära reste sig ett tvåvåningshus av sandsten med glaslösa fönster, barrikaderade med sandsäckar. Från detta hus ledde andra förbindelsegångar genom andra murar inåt Jaffa,

och arabiska skyttar höll en ställning på övre våningen, men inte vid sandsäckarna: mannen som demonstrerade frontzonen pekade över sin gevärspipa mot några mycket små hål några meter från fönstret och nedanför det. Där väntade den reella faran och placeringen av dessa gluggar hade noggrant noterats, prickats ut på fotografier och skisser och meddelats till frontkommandot som arbetade med operationsplanen och instruerade avlösningar. Med fasta sikten kunde dessa gluggar om nätterna läggas under eld.

Några hundra meter från värdet, snett på höger hand, stod moskén Hassan Bek, vars runda minaret var synlig från Yarkon-gatan och från många andra platser djupt innanför den judiska fronten. En upphetsad diskussion kretsade som en katt kring het gröt om denna illa beryktade moské varifrån många skott hade lossats på måfå mot den judiska staden och hade krävt offer, för några dagar sedan en ung kvinna som hade träffats dödligt, när hon var på hemväg från handelsboden, och med sådan skjutvinkel att skottet inte kunde komma från någon annan punkt än moskén. Man hade gjort framställningar hos brittiska kommandot i Jaffa, och den arabiske borgmästaren Yussuf Haikal hade försäkrat britterna att ingen sköt från Hassan Bek, men skjutningen fortsatte och det började bränna i händerna på judiska sapperer att placera en sprängladdning under moskén och sända helgedomen till gudarna, med minaret och allt; bara tanken på provokation höll tillbaka denna stöt, då man antog att araberna önskade en sprängning för att

sedan slunga fram denna skändningsakt i sin krigspropaganda, ett bastant argument som judarna inte ville förse dem med.

Ännu längre bort på vänster hand, på en kulle högt över Abu Kebir, reste sig Jaffas grekiska kyrka, med högt, egendomligt tillspetsat torn som dominerade stora partier av staden och fälten utanför, men denna kyrka var främmande egendom, vaktad av fromma munkar, och den hade ännu förblivit fredad, vilket var en himmelens lycka, sade en ung Haganah-officer som förde mig runt bland frontkvarteren:

— Om araberna sände upp skarpskyttar till kyrktornet kunde de skjuta rakt ner i min frukost.

Men synagogorna besköts och sprängdes och detta kom officerens skämt att verka konstlat. Tre dagar tidigare, den 13 februari, hade en avdelning av den brittiska armépolis, som förbehöll sig övervakningen av frontzonen mellan de båda systerstäderna, efter angivelse av en arabisk pojke trängt in i synagogan Or Zaruah, den äldsta i Tel Aviv, och sprängt templet med förevändning att det hade använts av försvaret, en cynisk akt av den represalietaktik som mandatmakten använde inför sin sorti från Palestina: varför en synagoga, av alla befästa byggnader längs stadsfronten? varför inte Hassan Bek? var judiska helgedomar inte heliga?

En karusell av protester, förbannelser och undanflykter började snurra igen; från rabbinatet kom en upprörd deklaration som avvisade alla påståenden att synagogan hade använts som bunker, den engelske underofficeren som hade beordrat

sprängningen uppgav att han hade funnit några automatvapen under tempelbänkarna. Nå, även om så vore? Var det inte krig, var detta inte en front, fanns det inte hundratals andra byggnader att välja på för ordningsmakten om den önskade statuera exempel?

Sprängningen av Or Zaruah var något helt annat än en ordinär vedergällningsakt av ordningsmakten, det var en avsiktlig skändning som skulle sår den judiska meningen på dess ömtåligaste punkt, en örfil utdelad av myndigheter som hade deklarerat sin neutralitet under konflikten men inom sig saknade resonnans för en sådan neutralitet, varigenom neutraliteten blev hyckleri och konflikten en tragisk och blodig maskerad genomsyrad av desperation, förbittring och hat. Reaktionen bland araberna efter Or Zaruah skulle bli densamma som under revoltåren efter 1936 när arabiska skaror samlades för att plundra judiska hus under ropet: "Regeringen är med oss!" Och judarna kunde ännu en gång, som redan så ofta, spela upp den amerikanska populärmelodin som löpte som en röd tråd genom denna konflikt:

"Put the bleme on me, mame, put the blame on me!"

Judiska soldater som vandrade mellan verkstaden och skyttevärnet hade fortfarande bestämda order från Haganahs ledning att inte bjuda motstånd när regeringens folk kom för att arresteras dem och beslagta vapen. Några judiska extrapoliser uppehöll sig inom frontzonen för att avlänka sådana razzior: om engelsmännen dök upp kunde

man alltid säga att det var extrapolisen som sköt. Dessa principer om "havlaga", om nationell självkontroll och återhållsamhet, måste ha verkat ovanligt påfrestande för frontens folk, men var under de bisarra förhållanden som rådde i Palestina troligen den enda möjligheten att organisera ett defensivt försvar och hindra utvecklingen att rutscha hän mot ett fullständigt kaos; de judiska extremisterna ropade på vedergällning och stämplade Haganahs passivitet som feghet och förräderi mot den nationella saken, och engelsmännen frågade ironiskt efter razzian: "Varför lämnar ni ifrån er era vapen?"

Haganahs studenter och arbetare som bemannade försvarsfronten sade: "Vi måste, och vi kommer att fortsätta med det så länge vi måste, men inte en dag längre." Den irriterande sinneskonflikten växte vecka efter vecka.

Sedan nyåret hade engelsmännen försvunnit från Tel Aviv som numera stod under kontroll av den judiska polisen, men fältgråa armépatruller fortsatte att pendla inom gränzonen och körde ibland med sina pansarbilar och tanketter in på huvudgatorna; folk stirrade efter dem med misstro. Också denna dag, när Haganah-bilen satte av oss vid ett gathörn i frontzonen, passerade plötsligt en klunga engelsmän med bareter och tommyguns längs tvärgatan. Den officer som visade oss vägen gjorde ett tecken att vänta medan engelsmännen traskade förbi och jag frågade honom vad de var ute efter.

— Vet inte, sade han. Ingen frågar dem längre, det är enklast så.

Ett kvarter längre bort längs tvärgatan befann sig hans lokala stab, inrymd i en folkskola dit inga barn kom sedan mer än två månader.

— Vad händer om engelsmännen gör en razzia i skolan?

— Vi förlorar en kvantitet vapen och några av våra män och blir tvungna att flytta staben till en annan byggnad, sade han. Men vi kommer att finna oss i det, som vanligt.

För några månader sedan hade samma engelsmän kört med sina pansarbilar genom de jublande gatorna i Tel Aviv, som sömlöst och lyckligt manifesterade sin glädje över delningsbeslutet och den judiska statens födelse; på restauranger och kaféer blev vem som helst bjuden på gratisdrinkar, hurrande ungdomar klättrade upp på de engelska pansarbilarna och red på kanonrören, och tommies ropade: "Good luck to you all!" Idag marscherade de förbi som om de hade gått på andra sidan av en osynlig klyfta, likgiltiga och trumpna, rutin-soldater vid sidan av ett krig.

Vid gathörnet stod en skylt med röda hebreiska bokstäver som varnade alla: "Farligt, motståndaren ser dig." Skylten hade redan blekts av regnet, kriget var inte längre någon nyhet.

*

Under dessa dagar inträffade i Jerusalem en händelse som rubbade "havlagans" princip om passivitet gentemot ordningsmakten: fyra Haganah-soldater arresterades av en armépatrull, utlämnades till araberna och mördades under former som

skakade hela grundvalen för det ansträngda samarbetet mellan mandatregeringen och de judiska myndigheterna.

Händelsen var resultatet av en svårförklarlig mentalitet som inom olika kretsar tolkades som öppen fientlighet driven till yttersta cynism eller som ett egendomligt utslag av idiotiskt skämtlynnne med tragiska följder för offren, som en avsiktlig provokation för att försätta försvaret ur balans eller en yttring av den råa sensationslusten hos en blaserad boxningspublik som reser sig upp i bänkarna och ropar på blod: "Kill him!"

Redan tidigare, den 26 januari, hade en liknande händelse utspelats i Haifa där en armépatrull med två pansarvagnar hade stoppat en judisk buss och häktat Haganah-mannen som medföljde bussen som beväpnad eskort. Efter en resultatlös razzia i den häktades hem körde pansarvagnarna till Haifas arabkvarter där fången med dragna revolverar beordrades att stiga ur. Han attackerades genast av arabisk mobb och misshandlades grymt, men räddades av några medlemmar av arabiska nationalgardet som skingrade mobben och förde den ensamme mannen till sitt kvarter där han fick medicinsk hjälp och bjöds på kaffe; därpå ringde araberna till polisen som hämtade mannen och körde över honom till den judiska staden, sedan han signerat en försäkran att nationalgardet hade behandlat honom väl; solstrålar kommer ibland från oväntade bränscher i molnen.

Under den vecka som föregick den blodiga händelsen i Jerusalem fortsatte upptågen, varvid araber

vid fem olika tillfällen av engelsmännen transporterades till Zion Square inom den judiska stadsdelen och tvingades att hoppa av; civilgardet och Haganahs poster förde dessa araber oskadda tillbaka till stadsgränsen och lät dem löpa.

På kvällen den 12 februari blev Jerusalems polis uppringd av en anonym som meddelade, att kropparna av fyra mördade judar hade påträffats på gatan inte långt från Stefansporten vid gamla stadens ringmur. En pansarvagn och en lastbil sändes till platsen och hämtade de mördade som var avskyvärt misshandlade: alla företedde talrika skottsår och knivhugg, en hade tungan utsliten, en annan var utan underkäke, på den tredje hade öronen skurits av, den fjärde hade skallen inslagen; de mördade hade alla varit mellan 19 och 23 år gamla.

En undersökning gav vid handen att ungdomarna två och en halv timme tidigare hade arresterats av en brittisk tankpatrull på en av Haganahs bevakningsposter nära Mea Shearim. Med dem var ytterligare en yngling, Lazar, och en ung flicka. Samtliga hade beordrats att sträcka händerna över huvudet och stiga upp på stridsvagnen, med vapnen kvar i händerna. Engelsmännen hade förklarat att de häktade skulle föras till polisstationen, men hade sedan vänt och med hög fart kört i riktning mot arabstaden. Under vägen hade Lazar lyckats hoppa av vagnen och dra flickan med sig; de övrigas döda kroppar hade påträffats på kvällen. Arabiska meddelare berättade att stridsvagnen hade stannat nära Stefansporten där de fyra Haganah-männen

hade beordrats att stiga av, med vapnen fortfarande i händerna, varpå de hade attackerats av många araber som slog ihjäl dem på öppna gatan, medan stridsvagnens besättning på avstånd såg på.

Den opinion som mottog denna nyhet var redan som en brygd av jäsande indignation och misstämning över politiskt sabotage och militära övergrepp, över cynisk favorisering av den ena parten på den andras bekostnad, över sina sönderslagna förhoppningar, över utlevda bestämmelser som fortfarande påtvingades en kämpande befolkning utan att längre äga någon förankring i de reella förhållandena, över alla dessa blodiga örfilar som träffade ett folk som ansåg sig kämpa för en urgammal rätt och med rätten hos den gränslöst förföljde, som hade fått denna rätt erkänd inför internationell domstol och som såg beslutet slås sönder av politisk intrig, ett folk som hade offrat när dess offer behövdes utan att fråga efter erkänsla för dessa offer och som såg sig lurat också på tacksamheten. Vad tjänar det till att återge allt som sades på gatan under dessa dagar eller kommenterades av *Palestine Post* under bittra protester mot godtycket? Också denna judiska tidning som fortfarande följde behärskningens linje hade nyss fått en väldig örfil när en sprängladdad truck exploderade framför dess byggnad, en rullande helvetesmaskin förd av okända som regeringens ordningsmakt aldrig återfann trots alla sina försäkringar om lojalitet, lika litet som den någonsin fann de skyldiga till de fyra Haganah-männens tragiska död.

Men liksom *Palestine Post* lyckades komma ut

med sitt nästa ordinarie nummer som vanligt, medan brandröken ännu steg upp från dess härjade lokaler, så lyckades också det judiska samhället dag efter dag mobilisera nya krafter under den väldiga ansträngningen att leva som vanligt. Från Jewish Agency kom bara en uppmaning till regeringen att under två dagar efter händelsen vid Stefansporten hålla engelska trupper borta från den judiska staden, där man numera hade svårt att se skillnaden mellan arrestering och mord, och från Haganah-radion kom en order till Jerusalems försvar att med vapenmakt motsätta sig varje undersökning eller häktning av engelsmännen om aktionen inte stod under kontroll av judisk polis. Krisen förvärrades varje dag; den hade ännu inte nått botten.

*

Den påbörjade organisationen och träningen av Haganahs inkallade kadrer fortgick på träningslägren under forcerat tempo; hemvärnet höll på att förvandlas till en reguljär armé och förberedde sig att slutgiltigt bryta sig ut från underjorden. Sällan har en armé skapats under svårare materiella betingelser och hårdare moraliskt tryck.

Embryot till Haganahs försvarsstyrkor hade börjat formas redan före första världskriget när de första vågorna av judiska immigranter började strömma till Palestina undan de tsarryska pogromerna och när de organiserade sionistiska kolonierna började det svåra pionjärbetet på Palestinas förtorkade jord, långt borta från varandra och

från all centraliserad hjälp. På samma sätt som västerns pionjärer lärde sig dessa nybyggare (utan Fenimore Cooper) att ständigt ha vapnen nära för att skydda sig mot beduiner och lösdrivare, och deras odlingar började likna försvarade fort med blockhus, taggtråd och värn. Under denna formningsperiod när Palestina ännu låg under turkiskt välde uppstod "väktarunionen" av de lokala försvarsenheter, en hemlig organisation vars medlemmar var bundna av trosloften, liknande en klan. Senare, efter 1920, uppträdde två rivaliserande strömningar av vilka den ena sökte bibehålla organisationen som liten hemlig union, medan den andra strävade att upprätta ett folkförsvar på bred basis; den senare riktningen segrade, stödd av de judiska arbetarpartierna som likviderade försvarets klankaraktär och byggde ut det till en aktiv militär apparat.

Redan 1920 hade den arabiska karriärstenen och intrigören Haj Amin Husseini, senare självjord stormufti av Jerusalem, ställt sig i spetsen för Palestinas arabiska aktivister för att båda upp sina landsmän till angrepp mot de judiska invandrarna och mot Balfourdeklarationen som "kränkte arabernas heligaste rättigheter"; anloppet riktade sig emellertid under sitt första skede karakteristiskt inte mot de sionistiska kolonierna som bildade immigrationens utposter, utan mot de historiska judiska grupperna inom arabstäder, där den yrvakna arabiska chauvinismen kunde fira symboliska triumfer utan stora risker för egen blodspil-lan. Den engelska mandatregeringen som efter

världskriget hade övertagit kontrollen över Palestina hade att välja mellan två alternativ för att återställa ordningen: att trygga erforderligt polis-skydd åt samtliga befolkningsgrupper inom landet och alltså försvara judarna mot araberna, eller att legalisera Haganah och därmed tillåta judarna att sörja för sin egen säkerhet; regeringen kunde inte besluta sig för någotdera, och medan ordningsmakten förblev neutral måste Haganah illegalt ta upp kampen mot angriparna. Resultatet av denna politik framträdde klart redan detta år och under de följande revoltåren 1921 och 1929: medan mord-terrorn grasserade inom de arabiska områdena lyckades de försvarade judiska kolonierna fånga upp anfallen och effektivt freda sig.

Den engelska politiken i Palestina kännetecknas av en märklig oföränderlighet; om man studerar rapporter från neutrala observatörer under denna tid finner man många engelska undanflykter och stick-i-stäv-fraser som påfallande liknar de förklar-ningar som under 1948 års kris utfärdades av mr Stubbs byrå; sådant ger den tillfällige observatören en stark känsla av kontinuitet och tecknar den palestinska politiken i ett nära trettioårigt perspek-tiv ända till mandatets början.

Under de svåra oroligheterna 1936—1939, när arabiska upprorsskaror beredde engelsmännen svåra bekymmer, avbröts tillfälligt denna bildföljd och efterträdades av ett samarbete mellan mandat-regeringen och Haganah vars elitförband av den engelske brigadgeneralen Wingate (då ännu kap-ten, senare omkommen i Burma) organiserades

som stötttrupper, "special night squads", för aktiva insatser mot de arabiska banden. Sedan upproret hade slagits ned svängde emellertid mandatregeringens politik åter helt om och samma Haganah-soldater hamnade på de anklagades bänk, arresterade för innehav av illegala vapen; större delen av dessa vapen hade dessa män under samarbetsåren fått av engelsmännen själva. Vid en uppmärksam rättegång i oktober 1939 dömdes på denna grund en Haganah-man till livstids fängelse och 42 andra till tio år var; av dessa hade flertalet kämpat inom Wingates "night squads" och hade vid krigsutbrottet en månad tidigare frivilligt anmält sig till de brittiska styrkorna och avvaktande mobiliseringen fortsatt sin militära träning i egna läger.

Under världskrigets år kom Palestina att spela en mycket viktig roll för den allierade ansträngningen att möta axelmakternas kraftfulla uppmarsch mot Orienten — och fullföljde denna insats till slutet, trots sin formella ställning som neutralt land, trots de upprörande rättegångarna och trots Englands vitbokspolitik som introducerades av Neville Chamberlains regering mot Balfourdeklarationens och Nationernas förbunds prosionistiska löften och som under judendomens mest genomgripande kris spärrade Palestina mot fortsatt massinvandring. Palestinas insats blev aldrig omnämnd av de triumferande bulletiner som kungjorde nazismens nederlag, och Palestinas soldater förblev krigets okända soldater när hopsummeringen sedan gjordes av världskrigets data.

Genom den växande debatten kring Palestina

börjar emellertid även dessa fragment trots "tystnadens konspiration" bli alltmer kända utanför judiska kretsar, och minnesgoda vänner även inom det engelska lägret erinrar sig med erkännande dessa offer av ett litet land som utvecklingen då spelade fram som en viktig bricka i det världsstrategiska spelet; dessa erkännanden kan göras utan att underskatta det brittiska samväldets egen insats i kampen om dess positioner.

Man hör numera ofta att världens öde avgjordes 1942 när huvuddelen av den europeiska kontinenten var ockuperad av tyskarna, när de allierade kämpade defensivt på alla fronter under desperata ansträngningar att möta nazismens frammarsch och när bara ännu ett kraftfullt steg framåt syntes skilja nazisterna från de strategiska mål som skulle komma de allierades hela försvar att vackla. Mel-lersta Östern var ett av huvudobjekten för denna strategi som strävade att avbryta Englands förbindelser med de indiska förrådsbaserna och de orientaliska oljefälten och öppna marschvägen över arabvärlden för en förening med den tyska Ukrainaarmén som stod framför Baku och de japanska arméer som från öster nalkades Indien över spillrorna av franska, engelska och holländska försvarsvallar. Rommels arméer hade redan trängt in i Egypten, Grekland och Kreta var i tyskarnas händer, Syrien låg försvarslöst efter Frankrikes fall, från Carmelberget i Haifa spanade bevakningsposterna dagligen över havet efter annalkande tyska och italienska landsättningsflottor som skulle fullfölja den hotande kampanjen.

Under detta skede mobiliserade det judiska Palestina all sin kraft för att förstärka den hotade brittiska ställningen framför Nildeltat; skaror av judiska frivilliga soldater strömmade till den brittiska armén och marinen, den palestinska industrin fördubblade sin produktion för att förse ökenfronten med nödvändigt materiel, karavaner av judiska fordon förde förråd av utrustning, olja, proviant och vatten genom öknen, judiska ingenjörer arbetade på El Alameins försvarsverk, tiotusentals landminor från palestinska fabriker lades ut av judiska sappörer under stormanfall av tyska flyget, mängder av attrapper fördes fram till fingeerade baser av judiska camouflagesförband. Under avgörande skeden kan även en begränsad insats komma vägen att slå över åt ena eller andra hållet; det är möjligt att Palestinas insats spelade en sådan roll. Ökenslaget var ett förrådsslag av första ordningen och den ständigt kritiska frågan var om reserver av ammunition och drivmedel skulle nå de kämpande trupperna i tid; Palestina uppträdde oväntat och frivilligt som Mellersta Österns främsta industriella arsenal och främsta lokala reservoar av kämpande kadrer.

Av Palestinas 500.000 judiska invånare registrerade sig efter krigsutbrottet 140.000 män och kvinnor för krigstjänst, av dem omkring 30.000 för fronttjänst, ytterligare 30.000 som hemvärn och civilförsvar, återstoden för arbete inom krigsindustrin; enligt engelska uppgifter utgjorde judiska flygare, navigatörer, bombfällare och markpersonal under denna tid en tiondel av RAF:s totala

styrka i Mellersta Östern, tusentals judiska läkare, sjuksköterskor, tandläkare enrollerades i brittiska armén. Från Winston Churchill kom 1942 ett erkännande telegram till ett judiskt möte i New York:

”Över hela världen lämnar de judiska församlingarna sitt bidrag till de allierade nationernas sak. På regeringens vägnar välkomnar jag er beredvillighet att hjälpa med samma glädje som jag skänker min erkänsla åt det energiska stöd som framför allt Palestinas judar redan lämnar oss. Tusentals av dem tjänstgör i dag med de brittiska styrkorna i Mellersta Östern; andra tusental är enrollerade vid olika polisförband i Palestina; och liksom i England arbetar stora mängder av dem på den frontlinje som bildas av industrins insats för kriget och inom civilförsvarets olika grenar. Palestinensarna bär sin fulla börda i de arméer som idag kämpar i öknen.”

Det judiska Palestinas roll framträder emellertid i sitt rätta ljus först om man noterar att dessa områden var de enda inom Mellersta Östern som lämnade stridande kadrer till de allierade. Från de mäktiga arabstaterna, som ett år senare med storartad glädje skulle hälsa de allierade framgångarna i Nordafrika, lämnades under detta kritiska skede inte en enda soldat till ökenfronten och hållningen hos de arabiska regeringarna var i bästa fall likgiltig; Rashid Ali hade 1941 ännu en gång rest sig till revolt och slagits ned, den engelska underrättelsetjänsten var alarmerad av nazistisk infiltration i Irak och Syrien, arabiska bilar pryd-

des med hakkorsflaggor och den flydde stormuftin Haj Amin Husseini befann sig i Tyskland sysselsatt med propaganda och organisation av muhammedanska SS-trupper för tyskarnas räkning. John Glubb Pasha, den engelske officeren som hade organiserat och utrustat Transjordaniens arabiska legion som Englands pålitligaste och mest slagkraftiga arabiska styrka sade: "Nästan varje arab, om inte varje arab, var övertygad om att detta skede var det sista inför Englands kollaps."

De palestinska förbanden kom att bli mycket användbara genom sina språkkunskaper och sin förtrogenhet med öknen och sändes ofta på utomordentligt farliga uppdrag djupt bakom de tyska och italienska linjerna, där de utförde prestationer av offervilja och mod som kan mäta sig med varje annan mänsklig insats under detta krig; utvalda Haganahkommendörer, män och kvinnor, sändes som fallskärmsjägare på speciella uppdrag inom det ockuperade Europa, där fångenskap var detsamma som döden för dem och där många av dem omkom. Alla senare skildringar från kriget har påfallande förbigått judarnas roll, en märklig variant av den "tysta överenskommelsens" antijudiska bojkott som knappast någon jude längre överraskas av men som djupt skakar en iakttagare genom sin obarmhärtiga cynism. Trots judarnas blodiga kamp, under en tid när det var en populär gest att spela nationalhymner och applådera de allierade nationernas fladdrande fanborgar, förbjöds av engelsmännen formering av heljudiska förband och användning av judiska nationella emblem och den judiska flaggan.

Först under sista krigsåret upprättades en judisk brigad under judisk ledning, och denna enhet, kommenderad av general Benjamin, blev den första självständiga judiska armén, modernt skolad och utrustad med alla moderna vapen; brigaden insattes mot tyska elitdivisioner första gången vid Ravenna på den italienska fronten och var med till krigsslutet.

Judevännan Wingate, som hade organiserat Haganahs "night squads" och som ägde förstahandskunskap om den judiska soldatens värde, har sagt om Palestina: "Här finns material för en av världshistoriens finaste militära styrkor". Hans ord bekräftades av judiska självmordskårer (suicide-task forces) under ökenkriget, av judiska brigaden under den italienska kampanjen och av de styrkor som våren 1948 med underlägsna resurser stod i försvar för den judiska nationen under dess svåraste militära prövning och den första som självständig stat.

Palestinas krigsinsats för de allierades sak var fullständig och frivillig, men var den helhjärtad och kunde den vara helhjärtad under de förhållanden som rådde dessa år? Under hela kriget bestod den Chamberlainska Vitbokens egenmäktiga och korrupperade politik, och medan brittiska örlogsfartyg förde judiska självmordstrupper mot tyska Afrikahamnar, sändes andra brittiska fartyg att spärra Palestinas hamnar mot nazismens offer.

Några av de scener som utspelades som följd av denna väpnade blockad, där kustbevakningen var instruerad att beskjuta judiska immigrantfartyg

som vägrade att lyda order, kommer för alltid att bevara sin plats i judendomens historia. I november 1940 infördes immigrantfartyget "Patria" med 2.000 flyktingar ombord till Haifas hamn, där den vanliga ordern gavs om deportering av flyktingarna till den tropiska ön Mauritius, nära Madagaskar; fartyget sprängdes av passagerarna själva som förtvivlad protest mot deportationen och 150 människor omkom inom skotthåll från stranden; de överlevande fördes i land och tilläts äntligen stanna. Var sådana offer nödvändiga? Vid samma tid utspelades Atlithskandalen när tvåusen judiska interner med brutalt våld deporterades till samma gudsförgätna plats; tvåusen män, kvinnor och barn hade som protest mot deportationen klätt av sig nakna och lagt sig ned i barackerna, varifrån de drevs ut av brittiska trupper, lastades nakna på militärtruckar, fick var sin filt och kördes bort från det land där mandatmakten hade internationellt uppdrag att stödja den judiska kolonisationen.

Ett år senare, i december 1941, lämnade "Struma" en rumänsk hamn på väg till Palestina. Det var en utrangerad boskapsbåt på 180 ton med 769 passagerare, av dem 200 kvinnor och 70 barn, som utan stöd från Haganahs apparat hade tagit sig ut från Rumänien där de hotades av fascistiska pogromer. Fartyget var i så miserabelt skick att det efter några svåra veckor på sjön med ständiga maskinskador slutligen måste söka nödhamn i Istanbul. Vinterkyla och dysenteri ökade tragedin ombord, där flera passagerare förlorade förståndet under den fruktlösa väntan på mandatregeringens

tillstånd för denna grupp att inresa i Palestina. Trots Jewish Agencys enträgna framställningar och förslag att inräkna flyktingarna inom den begränsade kontingent som bestämmelserna medgav rätt att invandra, avböjde regeringen under förevändning att nazistiska agenter kunde befinna sig bland flyktingarna, som kom från fientligt område, och att Palestinas försörjningsläge var svårt. Slutligen medgavs inresa för barn under 16 år, men när detta beslut blev bekant hade "Struma" redan lämnat Istanbul och hördes sedan aldrig mera av; man antog att fartyget hade torpederats eller stött på en mina, möjligen sprängts av passagerarna som föredrog döden framför att återvända till hemlandet.

Dessa händelser var inte ensamstående och den sinneskonflikt som de födde hos Palestinas judar stod i häftig kontrast till de känslor av naturlig solidaritet med Englands kamp som under krigets svåraste skede mobiliserade Palestinas krafter till Englands stöd. David Ben Gurion, arbetsledaren som blev Israels förste premiärminister när staten utropades den 14 maj 1948, formulerade Palestinas kompromisslinje, som inte var någon kompromiss utan en kamp på två fronter, med en träffande sats: "Vi skall bekämpa nazismen som om Vitboken aldrig hade existerat, och vi skall bekämpa Vitboken som om det aldrig hade funnits någon nazism." Klarare och kortare kan Palestinas situation under krigsåren knappast uttryckas.

Efter El Alamein, när den omedelbara faran för en tyskinvasion mot Orienten var överstånden och

medan judiska kårer fortfarande kämpade vid den brittiska arméns sida, återtog mandatregeringen inom Palestina sin fientliga hållning mot det judiska hemvärdet. Från 1942 börjar åter en kedja av arresteringar av Haganah-män och razzior bland judiska hem, där illegala vapen påträffades som hade varit legala endast några veckor tidigare. Den engelske parlamentsledamoten Richard Crossman, som utgav en protestskrift mot denna politik, nämner ett karakteristiskt exempel på mandatregeringens rättskipning under denna tid: Eliyahu Sacharov (en broder till chefen för den judiska säkerhetstjänsten våren 1948) dömdes i oktober 1943 till sju års fängelse för innehav av två patroner utöver det antal som medgavs av den vapenlicens som han hade.

Trots mandatmaktens utmanande hållning förmodade Haganah undvika konflikt och samarbetade under flera perioder med regeringen mot Irgun Zvai Leumis och Sterngruppens extremister, som redan 1937 hade brutit sig ur Haganah som protest mot majoritetens "defaitistiska" hållning under arabrevolten (när Haganah förbjöd repressalier som kampmedel) och som sedan 1939 förde en underjordisk kamp mot engelsmännen och Vitboken. Haganahs krav på självdisciplin var för tunga att bäras av alla (de orsakade många konflikter inom Haganahs egna led), men i vilket annat land skulle inte under liknande förhållanden extrema kampgrupper ha uppstått som förkastade nationella konstruktiva intressen för dagens engagerande paroller om strid?

De brutala sinneskonflikter som hemsökte Erez Israel under krigets och Vitbokens år blev den första sprickan inom det judiska lägret och denna spricka vidgades efter hand genom djupare idémot-sättningar och blev för bred för att också det nationella försvarets solidaritet helt skulle överbrygga den.

*

Träningen av Haganahs inkallade kadrer fortsatte forcerat medan mandatmakten förberedde sin sorti.

Ett av träningslägren hade upprättats i en förstad till Tel Aviv, kolonin Sarona, grundad för ett hundratal år sedan av medlemmarna av den tyska Templarorden och numera en av de judiska zoner som låg utom räckhåll för regeringens trupper, omgiven av en taggtrådsbarriär och avspärrad för insyn. Sarona skulle troligen med vapen ha mött varje försök av engelsmännen att anställa en razzia i träningslägret, och engelsmännen avstod, fastän de naturligtvis hade reda på vad som försiggick här.

Den tyska befolkningen hade försvunnit från Sarona under kriget, men kolonin bevarade fortfarande en nordtysk prägel med sina storsväxta tallar som hade planterats tidigare än det mesta av den övriga grönskan i Tel Aviv. Under mellankrigsåren hade kolonin nyorienterat sig som andra tyska folköar och många av dess män hade redan före krigsutbrottet anslutit sig till de nazistiska gardena; några av dem återkom senare som nazistiska agenter för underjordisk verksamhet inom

arabstaterna, medan andra blev kända som organisatörer och pådrivare av den judiska masslikvideringen, bland dem Obersturmführer Eichmann som avancerade till ledningen av Gestapos judiska byrå. De återstående tyskarna hade internerats under krigsåren av mandatmakten, som övertog kolonin som tysk egendom men sedan provisoriskt överlämnade den till Tel Avivs magistrat; några månader senare köptes hela området för 3 miljoner pund av den judiska staten för att förvandlas till dess regeringssäte.

En händelse möjliggjorde för mig att besöka Sarona under en period, när området ännu var stängt för alla utomstående och när dess namn inte nämndes i samband med Haganah. Min introduktör var en man från försvarets innersta cirkel, en av Haganahs organisatörer, känd av den inre kretsen under pseudonymen Izchak, palestinensare sedan 1920, förut tsarrysk officer, en man med väldiga kroppskrafter, stora fackkunskaper och en osentimental och godmodig humor.

Några vänner bland Tel Avivs litterära bohem föreställde oss en afton på kafé Kassit, en gemytlig sylta vid Dizengoff street, där Haganahs officerare om kvällarna brukade tillbringa några timmar med teatrarnas artister och pressens publicister och skaldar, bänkade kring en bägare öl eller ett glas te, pratande om boknyheter och pjäser, men sällan om politik och aldrig om kriget.

Man skulle kunna skriva ett kapitel enbart om detta kafé och dess gäster: avantgardesskalden Slonskij, Palestinas "siste bohem" av den klassiska

typen, med en gloria av vildvuxet gråsprängt hår kring den kullriga hjässan, oftast lutad över några manuskriptblad med hebreiska skrivtecken och med ett litet glas vin framför sig, författarinnan och poetissan Lea Goldberg med ögon som milda gråa brunnar, beundrad av barn och själv barnens hängivna vän, ofta ute på föredragsturnéer till ungdomslägren, bulgaren Rudi Elias som reciterade ryska klassiker på bruten ryska, ungraren Colb som på halvannat år hade lärt sig skriva hebreisk journalistik, rumänen Shando och många andra, aktörer, regissörer, konstnärer och radikala poeter, grupper och kottier av folk från världens fyra hörn samlade på en trång fläck av jorden för att samfällt bygga upp en ny kultur med flertusenåriga rötter. Här fördes inte bara abstrakta samtal om sköna konster, här skapades något, här formades själva språket kring de ranka kaféborden, den uråldriga nackstyva hebreiskan som efter tidlös sömn åter framträdde som modernt språk för moderna människor och som redan hade hunnit ge språklig dräkt åt översättningar av Shakespeare, Pusjkin och Goethe, Tolstoy och Voltaire, och som fortfarande prövades på sin elasticitet, skulpterades i nya former, födde synonymer och nya ord som med spegelns precision återgav de sentida tankefrukterna av det tjugonde seklets filosofer och revolutionära modernister och lyriker.

Denna utveckling väckte min nyfikenhet och jag brukade fråga var de hämtade sådana ord som exempelvis snö? Men snön finns hos gammalhebreiskan, sade de, det faller snö på Libanon! Men en

björk då? De hade funnit ordet för björk och för eskimå, men också för kugghjul och kolv, de hade tänjt ut fornspråket till den grad att det täckte den nya tidens väsensskilda och långt rikare ordflora, och de sade att många efter förmåga deltog i denna långsamma konstruktiva process, inte bara den moderna hebreiskans pionjärer utan också kyparna på Kassit som ibland glömde sig kvar vid kafébordet för att diskutera böjningen på ett omtvistat ord.

Vid tiotiden på kvällen avbröts regelbundet allt detta litterära prat och Kassit fick plötsligt ett helt annat ansikte, allvarsamt, ivrigt och oroligt: på klockslaget började Haganah-radion sända sina kommunikéer för kvällen och nyheterna var inte goda. Ekot av skottlossningen längs stadsfronten och smällarna från granater var ett påtagligt ackompanjemang åt nyheterna. Radion sade: arabiska grupper har denna kväll inlett ett anfall mot våra ställningar vid Abu Kebir; ratta-ta-ta-ta, ekade maskingevären från Abu Kebir och rutorna i kaféet skallrade svagt vid kolvslagen från de avlägsna krevaderna.

Folk kom och gick. Männen från Haganahs aktiva kadrer var igenkännliga på sina gråa sportjackor, som de flesta bar som ett slags uniform därför att de var bekväma och varma och hade snedfickor framtill med plats för en pistol. Några av dem anlände från ett lokalt uppdrag för att äta något och dricka te, andra beredde sig att gå ut, man skymtade några bandage, och mitt i trängseln vankade den oförbrännelige Jankele omkring som en glad anka, stödd på en käpp och full av upptåg

fast han nyss hade kommit från lasarettet där han legat tolv dagar med ett skott i ljumskan efter en nattlig raid. Stämningen på Kassit var hög och frigjord och man lärde sig snart att känna igen många ansikten.

Man lärde sig också att identifiera många av dessa kortvariga gäster som medlemmar och lokala ledare av de palestinska arbetarpartierna, av den konstruktiva socialdemokratiska muskel som stod för den största delen av det som organisatoriskt byggdes upp i Palestina och som hade lämnat de starka kärnkadrerna åt Haganah. Dessa kretsar, med inslag både från det mäktiga centrala Mapai och de vänsterradikala Shomer Hatzair och Achdut Haavoda, som skolade idealistiska ungdomsgrupper för det hårda pionjärarbetet och förde hetsig polemik mot revisionisternas borgerliga falang, hade valt det oansenliga Kassit som sin tillfälliga mötesplats, och kring dem flockades en hel del annat folk av samma virke, mycket olika de spillror av europeisk penningaristokrati som brukade förnöta några eftermiddagstimmar vid sitt café au lait på mera eleganta lokaler.

Izchak uppträdde alltid utan kavaj, med en pullover dragen över de massiva skuldrorna och ett humoristiskt smil gömt i det gråsprängda skägget, som han hade låtit växa ut på den tid när engelsmännen ännu var stationära i Tel Aviv och när Haganahs ledning levde ett konspirerat liv bakom täcknamn. Han var närmare sextio år men hantade utan besvär en muskelstärkare med fem fjädrar, som jag knappt orkade dra ut till fulla

längden, och brukade bada havsbad dagligen året runt oavsett hurudant vädret var. Han föreslog snart att jag skulle äta hemma hos honom nästa fredag kväll, och gav en adress.

— Det står Meier på dörren, sade han.

Hans hem påminde om en konstnärsvåning, utan att man kunde precisera vilken konst som utövades här, slarvigt och ofullständigt möblerad, med åskilliga böcker, vetenskapliga och militära tidsskrifter på engelska, ryska och franska; där var ganska trångt, enkelt och ganska fattigt. På matbordet stod i stället för de traditionella fredagsljusen och den traditionella färserade fisken bara en skål med kokt skinka, ett fat med gurkor och en karaff med vodka. Izchak smålog åt denna matrevolt och ryckte på axlarna åt enkelheten.

— Ingen blir förmögen i Haganah, sade han. Många kunde som jag själv tjäna flerfaldigt mera på ett civilt arbete, men man gör det inte.

Här berättade han sedan under kvällen allvarligt och sakligt om denna hebreiska armé, som hade skapats trots förbud, kämpat mot förbud, utbyggts och skolats bakom den påtvingade konspirationens ridå, men som likväl var mäktig att framträda med en armés slagkraft och en patriotisk rörelses offervilja för att värna den nyskapade nationen under dess första existenskamp som självständig stat. Samtalet avbröts några gånger av andra män som kom för att rapportera eller hålla korta överläggningar och han bad mig då att stiga ut på takaltanen och vänta där några minuter. Hans uppgifter komplette-

rades sedan med andra till en fullständigare tavla av vilken några huvuddrag kan lämnas här.

Trots sin halvt underjordiska existens hade Haganah synbarligen genomgått ungefär samma utvecklingsstadier som en traditionell armé genomgår när omständigheterna ställer den inför nya organisationskrav, med tvekamp mellan byråkratisk militarism och moderna idéer om utbildning och taktik. Som resultat av denna omgestaltning uppstod under de sista åren av 1930-talet, under arabrevolten, den organisation som numera utgör Haganahs stolthet och egentliga kärna: palmach, stöttrupperna, eliten. En av de pådrivande krafterna bakom denna organisation var engelsmannen Wingate, som under revoltåren anförde judiska bataljoner mot Rashid Alis araber och som för dessa operationer behövde numerärt små men utomordentligt rörliga och slagkraftiga enheter av förstklassigt tränade kämpar. Ett folkkaraktäristiskt drag var att huvuddelen av dessa kadrer kom att värvas på arbetarpartiernas vänsterflygel, framför allt från de socialistiska partierna Achdut Haavoda och Shomer Hatzair, vars ungdom visade sig äga den ideologiska uppladdning och politiska framsynthet som krävdes för detta slags träning. Ett annat utmärkande palestinskt drag hos palmach var att över 20 procent av dess manskap utgjordes av kvinnor, som lade i dagen en ovanlig uthållighet och inte sällan överträffade männen också i fysiska prestationer.

Anslutning till palmach krävde långtgående personliga offer. Det existerade inga fonder för

organisationen och dess medlemmar måste under träningen försörja sig själva genom att arbeta bredvid, ibland stjäla sin mat för att kunna fortsätta. Som regel arbetade medlemmarna av palmach halva månaden och tränade hårt tio dagar av återstoden, 2—3 dagar beräknades för sjukdom, resten var fria. Den fysiska utbildningen var mera påfrestande än vid någon annan armé, med särskild tonvikt på snabba operationer med enheter om 3—5 man, forcering av alla slags hinder från floder och raviner till taggtråd och minerade värn, infiltration under mörker genom av fienden besatta stadsdelar och förflyttning under strid, långa nattmarscher med tung packning genom obanad terräng: palmach kunde efter en operation marschera undan 40 km på en natt, medan motståndarens patruller sökte efter gruppen inom 15 km radie från aktionsplatsen.

En radarstation på Carmelberget i Haifa, varifrån den brittiska kustbevakningen spanade efter Haganahs illegala immigrantfartyg, blev sprängd av palmach våren 1946 som protest mot den fortsatta blockaden. Det första försöket misslyckades; en tidsinställd bomb hade redan placerats under stationen och engelsmännen varskoddes på telefon om faran; några orädda briter fann sprängladdningen och desarmerade den med risk för eget liv. Senare kom ett brev från Haganahs kommando som uttryckte sin beundran över engelsmännens insats och en glädje över att inga oskyldiga liv hade offerats, men tillade att kampen var allvarlig och att offer framdeles kanske inte skulle kunna und-

vikas, också om de var att beklaga. En månad senare sprängdes stationen trots djupa taggtrådspärrar och noggrann bevakning; tre engelsmän sårades och dessa lär sedan ha velat träffa de män, som hade utfört den sportsliga bragden att intränga genom bevakningen, och fråga dem hur de hade gjort det.

Under krigsåren blev palmachtjänsten också förenad med en anseelig moralisk belastning. Palmach stannade hemma som en partisankår, en alarmstyrka för att skydda hemorten mot anfall, men de hade inga uniformer och inga fälttecken; stämningen bland judarna var under denna period kollektivt och individuellt starkt engagerad för ökenfronten, och vapenför ungdom som inte enrollerade sig blev närgånget skärskådad utan att kunna svara någonting.

Bakom palmach stod folkarmén, vars kadrer kompletterades under dessa ansträngda dagar, och en folkmilis av äldre män som organiserades för bevakningsuppdrag och ordningstjänst bakom linjerna. Arméns vapenutbildning var upplagd efter brittiskt mönster, som Izchak skattade mycket högt, med undantag för den brittiska försörjningens standardisering, som hos judarna hade ersatts av ett smidigare system, mera anpassat för partisan-krig, inte olik den schweiziska arméns organisation vars kadrer får bibehålla en stark lokal förankring. Endast från städernas stora människoreservoarer sändes trupper för att förstärka koloniernas lokala försvar.

— Vår avsikt är att om möjligt hålla alla våra

byar, inte evakuera någonting på förhand, utan befästa oss där vårt folk står, med framskjutna ställningar och rörliga förband inom de mellanliggande områdena, sade Izchak. Barnen har förts undan från de mest utsatta zonerna, såsom Kfar Etzion-gruppen och ökenkolonierna, men för övrigt skall förhållandena där hållas så normala som möjligt. Våra största svårigheter är fortfarande bristen på en nationell apparat som stöd åt armén, bristen på pengar och framför allt vapen. Våra skattemedel går fortfarande till mandatregeringen, som motarbetar oss, medan arméns fonder som förut baserar sig på insamlingar och frivilliga anslag och med detta skall hela organisationen hållas uppe, inte bara beväpningen — våra arméskolor, sjukhus, transporter, läger, allt bekostas av oss själva.

Den ständigt oroande frågan kom fram, den bestående frågan under dessa veckor och månader av förberedelser och uppflammande kamp: vad förmådde en handfull judar uträtta mot en samlad uppmarsch av arabiska arméer? Arabvärlden räknade över 30 miljoner människor, Palestinas judiska områden knappt 700.000; en väldig disproportion som fyllde anhängarna av den judiska saken med missmod, som stegrade motståndarnas rop och som hos skeptikern födde en känsla av hjälplöshet: "Det sannolika är väl att Israel kommer att krossas som ett äggskal när araberna börjar kriget på allvar."

När delningsplanen beslutades av Förenta nationerna räknade man också med möjligheten av

en internationell maktdemonstration för att stödja den stat som hade uppstått som produkt av beslutet: om en internationell kår sändes till Palestina skulle ett arabiskt angrepp betyda inte bara en principiell utan också en faktisk kränkning av Förenta nationernas åtgärder; närvaron av främmande trupper med internationellt uppdrag skulle bättre än några dokument ha demonstrerat Förenta nationernas vilja; men hela denna konstruktion slogs snart sönder, och när judarna med stöd av Palestina-kommissionens enhälliga tillrådan som sista alternativ begärde formering av en judisk milis, föll också detta krav igenom på Englands vägran, och den stat som höll på att uppstå på Palestinas mark såg sig bokstavligen utlämnad åt sitt öde. Judarna skulle med eld och svärd drivas från sina odlingar och trängas tillbaka mot havet, deras städer skulle besättas av ökenarméer, deras egendom plundras, deras kvinnor skändas, deras tusenåriga dröm om självständighet trampas ner i sanden.

Och vad ville man göra åt det? Bara se på när äggskalet krossades? Några skulle protestera i humanitetens namn för att sedan kunna säga: bevars, har vi inte protesterat, har vi inte uttryckt vår avsky, har vi inte sänt dem några utrustade ambulanser och några ton bandage? Men sända dem vapen så att de kunde försvara sig? Räcka dem handen? Nej. Att beväpna judarna vore väl att ingripa i konflikten, vore det inte? Den konsekventa neutraliteten: demokratiska stater som för några månader sedan hade röstat för delningsplanen och för den nya staten och hade uppmanat säkerhets-

rådet att använda sina resurser för att trygga beslutet, skulle när krisen nådde sin spets vägra denna stat också det formella stöd och det uttryck för sympati som ett formellt erkännande innebar. De mäktiga staterna skulle konstatera att Förenta nationernas prestige hade tagit skada, och småstaterna skulle säga att stormakterna hade sträckt sig för långt när de beslutade något som de inte förmodade genomföra, men ingen skulle röra ett finger.

Var inte detta, för att använda det banala bildspråket, detsamma som att sätta ett barn utanför stugdörren och säga: "Det sannolika är väl att vargarna nu kommer och äter upp det". Man skulle förmodligen gå ännu längre, man skulle ifrågasätta det berättigade hos de judiska kraven och anklaga sionismen för att ha dragit olyckor över det judiska folket, som redan hade prövats så hårt och som var förtjänt av ett bättre öde. Men man skulle bortse från det enda väsentliga, att människor hade dödats.

Men människorna ville inte dö. En styrka hos den judiska kalkylen var sannolikt att inom detta läger ingen någonsin hade räknat med möjligheten av ett internationellt ingripande med makt för att trygga delningsbeslutet. Den beräknade arabiska styrkan ställdes upp mot den beräknade judiska och förberedelser gjordes för att garantera försvaret åtminstone de nödvändigaste vapnen, legalt eller illegalt.

— Det är ingen hemlighet att en vapenfabrikation pågår här, sade Izchak. Våra verkstäder har framställt ansemliga mängder lätta eldvapen, framför allt automatpistoler, handgranater och granat-

kastare, men allt detta är provisorisk tillverkning, med sådana vapen kan man försvara sig på gatorna och på vägarna, men inte utföra fältoperationer, och man vinner knappast något krig med dem.

— Vad beväpningen angår är araberna fortfarande överlägsna, de har framför allt vad vi inte har: artilleri, pansarvapen och stridsflyg, och de förfogar över hela statsmaskineriet för att komplettera sin utrustning. Kampen om Palestina kunde avgöras av en utbildad pansarkår och några flygdivisioner; om vårt bombflyg kunde returbombas deras städer skulle offensiven snart förlora sin udd. Med jämbördiga vapen kunde en judisk armé på 35.000 man hålla stånd mot varje kombination av krigsmakt från arabstaterna, men vi äger ingenting av allt detta, och vårt försvar kan försättas i ett mycket svårt läge om araberna försöker ett samlat avgörande innan vi hinner utrusta oss, vilket jag tror att de gör.

Han ansåg att de proportioner som framgick av folkmängden hos de båda parterna inte var reellt utslagsgivande vid bedömning av de militära uppåbåden. En ansemlig styrka kunde ställas upp hos judarna: om man kalkylerade med en normal mobilisering av befolkningens 10 procent kunde en judisk folkarmé på närmare 70.000 man insättas. Judarnas militära folkresurser låg emellertid över genomsnittet, då ungdomen genomgående var mycket sund och då procenten av vapenföra både hos palestinensarna och bland judiska invandrare var högre än normalt för ett land: mest ungt folk immigrerade hit och även de kvinnliga uppåbåden var

ansenliga. Man kunde därför utan bottenkrapning räkna med en judisk armé på 80—90.000 soldater, samlade kring en kraftigt utbyggd och förstklassigt tränad kärna och med genomsnittligt mycket hög stridsmoral: judarna visste vad de kämpade för och var beredda att kämpa för det, några andra alternativ stod inte till buds.

Hos araberna skulle knappast andra enheter än de reguljära styrkorna komma ifråga för ett modernt krig, parollerna om allmän religiös resning, om det heliga kriget, hade inte haft avsedd verkan och skulle mobilisera större skaror först när det judiska försvaret hade krossats. För att forcera denna linje hade araberna en samlad styrka som numerärt knappast översteg den judiska: från Transjordanien 12.000 soldater, från Syrien 8.000, Libanon 5.000, Egypten 30.000, Irak 28.000. Saudiarabien och Yemen var symboliskt engagerade men väntades inte sända några trupper; också de nämnda styrkorna skulle troligen reduceras därför att delar av dem fortfarande behövdes hemma för att möta inre faror, och den arabiska invasionsarmén kunde sålunda totalt uppskattas till mellan 60.000 och 80.000 man. En allvarlig svaghet hos arabarméerna var bristen på dugligt underbefäl, som utgjorde själva ryggraden hos en armé; det högre kommandot var som regel bra, soldatmaterialet likaså, araberna var hårdföra och fanatiska krigare; men den moderna krigsföringen fordrade framför allt en fast organisation och en kunnig ledning av den taktiska enheten, och på denna punkt brast det. Den avgörande faktorn var

vapnen: bomber mot de judiska städerna, haubitser mot vägarna, stridsvagnar mot ökenbyarna.

— Så länge mandatregeringen behåller kontrollen över Palestina kommer vapenimporten att vara avstängd för oss, sade Izchak. Den utlovade judiska frihamnen som skulle ha öppnats senast den 1 februari existerar fortfarande inte, amerikanska och jugoslaviska fraktfartyg dirigeras av myndigheterna till Haifa, fastän Haifas hamn redan är överbelastad och fartygen måste vänta. Varför? Mandatregeringen vill hindra att vi skaffar oss de vapen som vi behöver, den arbetar på vårt nederlag, den vägrar att sälja pansarplåt till oss från arméns lager fastän våra civila transporter dagligen anfallas på vägarna, den tar ifrån våra soldater deras vapen, och ibland finner vi sedan samma vapen hos arabiska skyttar som har stupat under bataljer mot vårt folk.

— Nej, mandatmakten säljer inte beslagtagna vapen, sade Izchak och smålog. Regeringen sysslar inte med sådana affärer, men enskilda soldater gör det och de blir ibland straffade för att de gör det, men det lönar sig att ta risken, araberna betalar bra.

Den engelska politiken framträdde allt klarare som den centrala faktorn i den palestinska spindelväven, envetet strävande mot konkreta mål, som uppenbart stred mot de judiska målen: alla samtal över Palestinafrågan utmynnade slutligen hos mandatmakten, och ljuspunkterna var så fåtaliga att de framstod som kontraster i den generella deprimerande tavlan.

De förhållanden som Izchak berättade om åter-

speglades också i Saronas träningsläger för Haganah, där mobiliserad judisk ungdom utbildades under pressande tvåveckorskurser för att sedan sändas på fältuppdrag; programmet var omfattande, uppgiften trängande och tiden var kort: utbildningen måste fortsätta under aktiv tjänst; därför hade också allt onödigt rensats bort från träningsschemat och soldaterna fick lära sig att hantera vapen, uppfatta order, strida. För några specialförband hade utbildningstiden inom lägret utsträckts till 21 dagar, men detta var maximum.

På övningslistan som satt fastnålad på väggen i lägrets kansli föll en rubrik särskilt i ögonen: sparsamhet med materielen. Haganah lärde sig att inte planlöst ösa ammunition över en anryckande motståndare och inte skjuta i blindo i mörker, utan hålla tillbaka elden, vänta, beräkna, man sade: ammunition är användbar så länge man har den. Lägrets vapenlager var magra som tiggarpåsar: några granatkastare, några Stenautomater av palestinsk tillverkning, med pipor från söndersågade tyska armégevär, vapen som spred elden mer än lovligt och var svåra att hantera med svettiga fingrar (hade vi bara Tommyguns här skulle ni ha sett på annat! sade min ciceron), några askar handgranater som påminde om Mills konstruktion, men var också en förenklad palestinsk version, effektivare och snabbare men också farligare; på lagerhyllan låg en hög runda träkäppar för övningskamp.

En rymlig lada hade blivit provisorisk hangar, några mekaniker arbetade här med embryot till den

judiska luftflottan: 21 engelska Austerplan, tvåsitsiga lätta sportmaskiner som nyss hade inköpts från arméns utrangerade förråd, utslitna flygplan som måste lappas ihop igen och slitas igen under många timmar på spaningsflygningar över den fientliga öknen; åtminstone femton av dessa flygplan beräknade man kunna göra flygdugliga igen med delar från de andra maskinerna och dessa hostande kråkor samt några små passagerarplan var hittills allt som det judiska försvaret hade att sända upp i luften. (En arabisk protest hade överlämnats till mandatregeringen mot försäljningen också av dessa maskiner.)

Inte långt från hangarladan hade de inrett en skjutbana i ett gammalt murat stall, där ena väggen hade madrasserats med sandsäckar; det regnade in genom stallet och pölar av regnvatten blänkte på jordgolvet, luften var fuktig och sur av krutrök. Bakom stallet tränade en grupp rekryter den palestinska käppkampen med häftiga utfall och parader: klatt, klatt, klatt. Också en halvmeterlång kraftig käpp kan förvandlas till ett dödsbringande vapen under nattliga handgemäng, när man inte har andra vapen att sätta in. En knubbig flicka i overall tränade tillsammans med männen och slogs själv som en karl, sprang mellan tallarna med leran stänkande om skorna och skrattade när de jagade henne. Ett infall från Höga Visan kom mig att dra på mun:

"Jag är en ringa blomma i Saron, en lilja i dalen..."

Logementen var inredda i de tomma våningarna:

rader av långa järnkojer, hopvikta munderingar, gråa filter, kasärnluft. I en provisorisk verkstad höll några elektriker på att rulla radiospolar och montera fälttelefoner, bredvid instruerades en annan grupp om hur en brännflaska skulle monteras och var den måste träffa en stridsvagn för att sätta eld på den, hur trotylen förvaras under marsch och hur man använder stubin: de hade inte ens elektrisk materiel för sina minor.

— Vårt artilleri, sade Izchak. När kanonerna saknas måste man gå ända fram och spränga. Handgranater har stor användning här, Wingate underskattade först detta vapen, men i dag har två handgranater per man blivit en regel hos oss.

Truckar med ungdom rullade genom den regnvåta leran mot övningsfältet; männen stod tätt på lastflaket och satt på förarhyttens tak och hela kolonnen sjöng en av de gungande hebreiska visor som hade komponerats för dans och som nu fördes av ungdomen vidare ut till ökenvärmen: hopaa, hopaa, hop! Sunt kraftigt folk, med stora förråd av energi och en naturlig vitalitet, judisk palestinsk ungdom som hade gått igenom nyodlingens hårda skola, brutit åkrar i stenöknen och försvarat dem, och många andra, folk utifrån, folk som aldrig hade gått i några krigsskolor men som hade tränats under partisankrigets obarmhärtiga villkor, och åter andra, folk från koncentrationslägren och från undergångens gränder, folk som inte hade något annat kvar än sin envisa livsvilja, som hade prövats så långt en människa kan provas och uthärdat. Allt detta maldes ihop av Palestinas

hastigt arbetande kvarn och formades till en armé som skulle försvara de sista gränserna för det möjliga.

Izchak sade: "Jag är yrkesmilitär och jag har sett många länders soldater, men aldrig några som dessa".

Och det märkliga med Palestina och med hela dess kampkomplex var att man utan vidare trodde honom; inte därför att hyperboliska fraser hade större trovärdighet här och bars upp av sentimentala sympatier för judarnas öde, utan helt enkelt därför att realiteterna talade sitt eget språk med sådan styrka att det inte lämnades rum för tvivel. Det som var program och paroller i andra länder var i Palestina ett axiom, det som var utopiska önskemål hos andra syntes här utförbart och nära, därför att önskemålet var en nödvändighet och målet bara ett enda.

Många andra har gjort samma erfarenhet, som kan uttryckas så att man uppfattar Palestinas oändligt djupa perspektiv och känner historiska krafter och ofantliga kvantiteter av erfarenhet och vilja samlas i en brännpunkt just här, vid slutpunkten av en nära tvåtusenårig era.

Dessa stämningar påverkade synbarligen den palestinska ungdomen som marscherade upp till försvar för sin stat. Det var inte bara vapenföra uppbåd som kommenderades för krig, jag tror att de kände kraften av en historisk mission bära sig framåt, den samlade kraften av en smärtsam längtan hos många generationer som hade framhärdat med denna dröm för ögonen och gått ur tiden utan

att se den förverkligas, och som hade givit drömmen i arv åt sina barn. Medvetandet att tillhöra de utvalda som det blev förunnat att gå de sista avgörande stegen mot målet, och relationen mellan många århundraden av tålmodig förtröstan och några månader av aktiv kamp måste ha format en mäktig syntes som hundrafalt gottgjorde försvaret av Israel vad det saknade av utbildning och vapen.

Den som hade sett andra arméer frapperades här av den självklarhet med vilken detta försvar byggdes upp, av frånvaron av det chauvinistiska nonsens som annars som svärmar av brokig konfetti slungas efter marscherande arméer, liksom frånvaron av spekulationer och defeatism, av själva enkelheten hos denna samfällda uppmarsch av ungdom som aldrig hade fostrats till soldater men som på ett självklart sätt blev soldater när det krävdes av dem. Detta blev ett av huvudintrycken som observatören förde med sig från Palestina: övertygelsen att Haganah skulle slåss, inte som hurrapatrioter utan närmast som en partisanarmé med omedelbar förankring på den jord som den slogs för, och slåss till det yttersta av sin förmåga så länge dess insats var nödvändig.

Det var också karakteristiskt för Palestinas kampkomplex att de spänningar som oundvikligt gör sig gällande inom en nation under tryck inte ledde till en konflikt mellan försvar och underkastelse, utan mellan försvar och anfall, mellan det kontrollerade kriget och det extrema kriget, mellan beslutsamhet och våld.

*

Redan på långt håll från Dizengoff square märktes det att ovanligt mycket folk var i rörelse denna kväll. Från de gator som strålförmigt möttes vid det stora torget rörde sig flockar av ungdom mot mynningen av Dizengoff street, där kompakta hopar redan stod under träden, halvt belysta av ljusskenet från ett kafé i hörnet. En högtalare på kaféet spelade jazzmusik, längre bort i dunklet längs boulevarden hördes en annan högtalare oavbrutet slunga smattrande hebreiska paroller mot månen.

Kassit låg några hundra meter från torget och ju längre framåt jag kom desto större blev trängseln på gatan, med en underlig atmosfär av upphetsning och groll; några grupper hade kristalliserat sig kring en debatterande kärna, man skymtade allvarliga och leende ansikten och hörde fragment av häftiga ordbyten, men över allt detta låg fortfarande högtalarrösten som föreföll spruta som en fontän av indignation och harm. Ett ord upprepades ofta, skreks med raseri, slungades som ett spjut mot någon osynlig och stor:

— Haganah! . . . Haganah! . . .

Inte långt från Kassit, på andra sidan av gatan, fanns en stor bensinstation och mitt på gatan stod tre truckar fullpackade med ungdom, nästan barn, de flesta troligen under mobiliseringsåldern, deras ansikten var svåra att urskilja i dunklet; men rösten kom inte från truckarna utan från den krets av folk som omgav planen framför bensinstationen. En täckt personbil hade kört upp på planen och högtalarrösten strömmade från en tratt på biltaket där

några ynglingar satt med klockmössor djupt neddragna över pannan och näsdukar knutna som masker för ansiktet. Denna klädsel var bekant från tidigare fall: Irgun Zvai Leumis folk. Bilens rutor var inifrån täckta av vita dukar som hindrade insyn, och denna utstofferings underströk det spökaktiga hos hela upptåget, organiserat som en demonstration av extremisterna mot Haganah som angreps på sitt stamkafé.

Under de senaste dagarna hade relationerna mellan folkförsvaret och extremisterna, som fortfarande vägrade att underkasta sig Haganahs centrala kommando, plötsligt tillspetsats och tagit formen av en öppen kris. Irgun vägrade att godkänna delningsplanen som gav åt judarna endast en bråkdel av de områden, som ursprungligen hade lovats dem för kolonisation, och anklagade Jewish Agency's exekutiv för kompromisspolitik; extremisternas aspirationer låg på båda sidor om Jordan och de framträdde som en självständig armé, troligen utan att äga den nödvändiga baseringen därför; deras insatser hade hittills inskränkt sig till odisputabelt djärva aktioner utan verklig effekt: ett hastigt hugg och sedan en reträtt, varvid Haganah måste uppfånga det arabiska svaret. Men Irgun förde en välorganiserad agitation och dess högröstade framträdanden verkade som en appell på de kretsar som otåligt krävde aktion.

Sedan några veckor bedrev Irgun separata insamlingar, och från många håll hade protester hörts mot den arrogans som dess utsända visade. Haganah hade uppmanat dem att låta bli, men

Irgun fortsatte. För några dagar sedan hade några Irgunmän blivit utkastade från Kassit sedan de hade begärt att Haganah-radion skulle avkopplas för att ge plats för Irguns sändare; och denna eftermiddag hade en sammanstötning ägt rum med en Haganah-patrull på Mograbiplatsen, där Irgun propagerade efter traditionella linjer. I kväll kom de för att betala igen.

Högtalaren tystnade plötsligt och ungdomarna började hoppa ner från sina truckar och trängde fram mot Kassit; en våg av nyfikna följde efter dem, några bord på trottoaren välte med ett brak. En häftig ordväxling hördes.

Jag banade mig genom flocken och kom in på kaféet genom en sidodörr till den trånga verandan, där den litterära bohemen brukade hålla till, hörde mera buller från kaféet och upptäckte bredvid mig Lea Goldberg som betraktade invasionen med ett uttryck av bestörtning och leda. Vid smörgåsdiskens var några figurer invecklade i handgemäng. Den underliga känslan av överklighet bestod och själva slagsmålet verkade konstlat och utan passion. När vi åter banat oss ut på gatan såg vi en klunga ynglingar tränga sig på en civilgardist som oförstående vek undan, och sedan några Irgunmän med Tommyguns hängande över axeln som hade fattat posto framför kaféet och spärrade dörren. Några andra hade dragit sina revolverar men verkade obeslutsamma om vem de skulle skjuta på. När massan trängde på axlade ynglingarna av sina Tommyguns och massan vek tillbaka under protester.

Inifrån kaféet hördes en kraftig duns: någon

hade kastat en stol mot fönstret. Den stora glasrutan knakade men höll, och de behövde ännu en stol för att den skulle ge vika. Sedan krossades hastigt alla andra fönster, som om de äntligen hade funnit en fiende: varenda ruta slogs sönder med raseri och stolarna blev liggande i högar av glaskärvor. De vita tyllgardinerna fläktade spöklikt genom de trasiga fönstren. Under hela aktionen gjordes inga allvarliga försök till motvärn, gästerna drog sig undan för de dragna revolverarna och betraktade förödelserna med tomma ögon, som om de hade funderat på ett problem och ansträngt sig duktigt för att finna lösningen. Hela tiden hördes enstaka skott från stadsfronten, där den yttre fienden fortsatte sin press mot Tel Aviv. En socialistisk poet dök upp vid min sida med knutna händer, och jag frågade:

— Vad gör de här egentligen? Om de söker konflikt, varför går de inte dit?

— Fascister! sade han bittert. De börjar med att krossa fönster och slutar med koncentrationsläger. Låt oss bli färdiga med araberna, så kommer det här bandet inte att existera länge!

Ändå bestod hela tiden intrycket av ett sällsamt familjegruff utan verklig antagonism eller önskan att skada; bara skjutvapnen gjorde ett vämjeligt intryck just här, medan fronten ropade efter dem. Irgunmännen vadade bland glassplitter och höll på att slå sönder de sista rutorna, värden på Kassit stod med händerna i fickorna och såg på dem. Vi promenerade bort längs boulevarden, slog oss ner på ett annat kafé och satt en stund och pratade.

Izchak vankade förbi, småskrattande i skägget och försvann igen.

— Barnsjukdomar, sade han. Det går snart över.

När vi återvände till Kassit var truckarna redan borta och de hade rest upp borden och sopat ihop glasbitarna i en hög mot väggen. Hela kaféet var packat av gäster som under sina bästa kvällar och det vanliga glammet steg upp från alla bord. Vinddraget kom in genom de krossade fönstren och blåste upp gardinerna som vita segel, och skotten från fronten hördes ännu tydligare nu, när rutorna var borta.